

מלאכת דש - 2

אופנים שונים במלאכה

חליבה בשבת

חליבה הינה בכלל מלאכת דש כיון שבחליבה מפרקים/מנתקים את החלב ממקום חיבורו בבהמה. חליבה על ידי גוי: במקום צער של הבהמה הותרו לחלוב בשבת על ידי גוי, ואין להשתמש בחלב עד מוצ"ש ועיין עוד בס"י ש"ה סעיף כ.

שאיבה והנקה בשבת

הנקה רגילה של התינוק נחשבת כדרך אכילה ואינה בכלל המלאכה כלל, כשם שמציצת הפרי בתוך פיו אינה נחשבת כדישה אלא כאכילה (שו"ע שכת, לה שולחן שלמה שכת, לה).

שאיבת חלב לתוך כלי: שאיבת חלב לתוך כלי הינה בכלל המלאכה מהתורה, כיון שמנתקים את החלב ממקום גידולו הטבעי (שו"ע סי' שכת סעיף לד).

התרים שונים בשאיבת חלב בשבת: חשש סכנה: מותר לשאוב חלב עבור תינוק הזקוק לחלב אם דווקא ואינו יכול לינוק מאימו משום פיקוח נפש, ויש להעדיף לשאוב במשאבה חשמלית המופעלת על ידי שעון שבת כדי למעט במלאכה (הגר"ע פריד. שש"כ לו הערה סז. יביע אומר ח"ט, לב).

במקום צער: מותר לאשה המצטערת מעודף החלב לשאוב חלב לתוך כלי ובתנאי שילך לאיבוד, טעם ההיתר, או משום שמפרק לאיבוד אינו בכלל המלאכה, או משום שהתירו מלאכה שאינה צריכה לגופה במקום צער שכזה (סי' של סעיף ח, ובמשני"ב שם).

סחיטת בגדים

רקע לנושא

כתוב בגמרא שיש איסור תורה בסחיטת בגדים, נחלקו הראשונים האם האיסור הוא רק משום מלאכת מלבן, כלומר שעל ידי סחיטת הבגד הוא מכבס אותו, או ששייך לחייב גם משום מלאכת מפרק כלומר שמנתק את המשקה הבלוע בבגד מהבגד.

שיטת ר"י: סחיטת בגד מהמשקה הבלוע בו אסור אף משום מלאכת דש (תוס' כתובות דף ו.ו).

שיטת רש"י: מלאכת דש נאמרה רק בניתוק דבר ממקום גידולו הטבעי, כמו שיבולים, וסחיטת שמן מזיתים, אבל משקה שנבלע בבגד לא נחשב שהוא מחובר אליו, וממילא לא שייך ניתוק, אבל יהיה אסור מדרבנן משום שדומה לדש (רש"י שבת קמה. ד"ה פטור).

השלכה מעשית

זה ברור שאסור לסחוט בגד שבלוע בו משקה גם במקום שהבגד אינו מתנקה על ידי כך, יש שיאמרו משום מלאכת דש דאורייתא ויש שיאמרו מדרבנן כנ"ל. (שכ סעיף טז ועוד).

שימוש בבדים רטובים: אסור לנקות כלים בשבת באמצעות ספוג כלים, כיון שבוודאי סוחט בדרך שימוש (שו"ע שכ סעיף יז).

וכן אסור לנגב כוסות שפיהן צר בבד, משום שהבד סופג את המים, ותוך כדי הניגוב במים חוזרים ונשחטים לתוך הכוס (סי' שב ס"ק נח במשני"ב).

שימוש בסליל פלסטיק או מברשת סינטטית: אם האויר ניכר בין הסליל והסיבים, מותר שכן אין זה בגדר סחיטה כלל, אך במקרה שהסיבים צפופים, אפילו שאליבא דאמת המים לא ספוגים בתוך המברשת, אסור להשתמש בהם כיון שדומה לסוחט (שש"כ יב, טו. אור לציון לד, ב. יביע אומר ח"ד או"ח סי' ל אות יט).

שימוש במגבונים לחים בשבת: המציאות היא שיש מים שבלועים בתוך המגבון, ויש מים שנמצאים מעליו ואינם בלועים בו, השאלה האם בוודאות תוך כדי הניגוב יסחטו המים הבלועים במגבון, או שמא אין זה ודאי שיצאו מים הבלועים אלא רק המים המונחים למעלה ואינם בלועים, ואז מותר.

יש שלמדו שאסור להשתמש בכל סוגי הממחטות לחות משום איסור סוחט כנ"ל (אורחות שבת פ"ג הלכה מ"ו בשם כמה פוסקים. וכן מורה הגר"ע פריד).

יש שלמדו שמותר להשתמש בכל סוגי המגבונים, ובתנאי שישתמשו בהם בשימוש נורמלי, כלומר בניגוב בנחת ולא בלחיצה חזקה (חזון עובדיה שבת ח"ד עמ' קמח, כיון שהוא פ"ר בתרי דרבנן. ובמנחת אשר ח"א או"ח סי' י"ד התיר משום שאינו פ"ר שיסחטו מים).

יש שלמדו שיש מקום להקל ולקנח תינוק בנחת במגבונים העשויים בנייר ולא במגבונים העשויים מבד (שש"כ פ"ד הלכה לז).

סחיטה בשיער

הגמרא במסכת שבת דף קכח: מכירעה שאין איסור סחיטה בשיער, משום שהשיער קשה ואינו בולע. אך כתבו האחרונים שיש איסור דרבנן משום שנראה כסחיטה, אכן כל האיסור נאמר רק במקום שיש קיבוץ רב של שערות (בית יוסף יו"ד קצט).

סחיטה לתוך מגבת: יש שהתירו לנגב את השיער במגבת בנחת ולא בחוזקה, כיון שבאופן כזה המים היוצאים נבלעים מיד במגבת, וממילא אין כאן מחזי כסוחט (בן איש חי פקודי אות ח. שולחן שלמה שכו, י).